

Vreemde eend
in de bijt

Holland heeft heel wat moois te bieden: kroket uit de muur, pindakaas, tulpen, patatje oorlog... Maar één van Nederlands mooiste exportproducten is helemaal nog niet zo bekend bij ons: het kooikerhondje. Dit prachtige, wit-oranje hondenras is in ons land nog steeds een vreemde eend in de bijt. Hoog tijd om daar verandering in te brengen!

In Nederland mag het kooikerhondje zichzelf gerust een gevestigde waarde noemen. De geschiedenis van het gevlekte hondje gaat terug tot in de 17de eeuw. Op schilderijen uit die periode prijkt het roodbonte viervoetertje trots naast zijn baasjes: leden van het Nederlandse koningshuis. Vanaf dan verdwijnen deze hondjes bij onze noorderburen nooit meer uit de schijnwerpers: ook op kunstwerken uit de 18de en 19de eeuw treffen we het kooikerhondje aan. En binnenkort misschien wel in jouw woonkamer? Zij het dan *niet* op een schilderij...

EENDEN VERLEIDEN

Je zou het hen misschien niet meteen meegeven, maar het grootste talent van deze koddige hondjes is... eendjes vangen. En nee, dan hebben we het niet over het populaire spelletje op de kermis, maar wel over een bloedserieuze, complexe discipline van de jachtsport. Daar heeft deze hond ook meteen zijn naam aan te danken: hij werd ingezet om wilde eenden in een kooi te jagen. Die zogenaamde "eendenkooi" was niet zomaar een metalen hokje met tralies, maar een vernuftig systeem van vijvers en smalle sloten met op het einde een vanghok. De jacht op wilde eenden verliep als volgt. Wilde, overvliegende eenden werden gelokt met tamme, kortgewiekte "staleenden" die in de vijver van de jager of "kooibaas" rondobberden. De staleenden kregen elke dag eten van de kooibaas en waren ook gewend aan honden. De vijver was verbonden met enkele kleine sloten: de zogenaamde "vangpijpen". Die slootjes werden almaar smaller en wa-

ren overdekt met gebogen takken om te voorkomen dat de wilde eenden wegvlogen. Helemaal aan het uiteinde kwamen de smalle sloten uit op een vanghokje. Tijdens de jacht strooide de kooibaas eten uit in de smalle sloten. De tamme staleenden waren dat gewoon en zwommen in de vangpijp. Zo overtuigden ze hun wilde soortgenootjes om te volgen. Op dat moment schoot ook het kooikerhondje in actie. Aan de zijken van de smalle sloot stonden immers schermen met kijkgaten. Het kooikerhondje liep afwisselend voor en achter die schermen. Daardoor zagen de eenden af en toe een pluimstaart verschijnen. Zo lokte het kooikerhondje de nieuwsgierige eenden alsmar verder de vangpijp in. Zodra ze om de bocht van de sloot waren, zagen de eenden de grote vijver niet meer en bleven ze rechtdoor zwemmen. Zo zwommen ze recht in de val. De gevangen eenden werden gebruikt voor consumptie.

BANDEN MET DE ADEL

Door het droogleggen van de polders en modern waterbeheer werden eendenkooien doorheen de jaren een zeldzaam gegeven. Daardoor verdween ook het kooikerhondje bijna van het toneel. Gelukkig heeft deze hond altijd goede banden gehad met de adel: in de jaren '40 van vorige eeuw was het ene barones Van Hardenbroek die het ras nieuw leven inblies. Zij overhandigde een lok haar en een afbeelding van haar favoriete hondenras aan een handelsreiziger en gaf hem de opdracht om kooikerhondjes op het platteland op te sporen. Zo bemachtigde ze uiteindelijk haar eerste fokteef: Tommie. In 1942 was haar eerste

GROOTTE
35 - 40 cm

GEWICHT
9 - 11 kilo

LEVENSVERWACHTING
10 - 14 jaar

VACHTVERZORGING
Weinig - af en toe een borstelbeurt volstaat

KARAKTER

- › vrolijk
- › moedig
- › zelfzeker
- › sportief
- › intelligent

**BEWEGINGS-
BEHOEFTE**
matig tot veel

Met zijn opvallende pluimstaart lokte het kooikerhondje eenden in de val

Geluidsoverlast?
Niet met het kooikerhondje: hij blaft amper!

Hondenheld

In *Nederlandse Historiën*, een historisch naslagwerk over de Nederlandse opstand tegen de koning van Spanje, vertelt Pieter Hooft hoe een roodbonte spaniël in 1572 het leven van prins Willem van Oranje redde. Het hondje, dat vermoedelijk een van de voorouders van de kooiker is, begon *als een malle* te krabben aan de legertent waarin de prins aan het slapen was. Daardoor werd Willem van Oranje wakker en kon hij op het nipper-tje ontsnappen aan een overval door de Spanjaarden. Jaja, toen al waren het echte helden, die kooikerhondjes!

nestje een feit. De pups gingen door het leven met de kennelnaam "Van Walhalla". Gelukkig waren alle inspanningen van barones Van Hardenbroek niet voor niets: in 1990 werd het ras eindelijk erkend door de FCI. Vandaag worden kooikerhondjes amper nog gebruikt als lokmiddel voor wilde eenden. De meeste kooikers hebben een nieuwe functie gevonden als gezinshond. Af en toe worden eendenkooien nog gebruikt om wilde eenden te vangen en ze vervolgens te ringen.

STILLE HOLLANDER

Voor het uitvoeren van zijn oorspronkelijke functie moest het kooikerhondje niet uitzonderlijk snel zijn, goed kunnen bijten of hoog kunnen springen. Zijn enige taak bestond eruit de eenden te lokken met zijn *looks*. Uiteraard moest hij verder uitzonderlijk goed gehoorzamen. En hij mocht niet blaffen: anders zou hij de eenden verjagen in plaats van verleiden. Als enthousiaste hond en Hollander niet van je mogen laten horen? Dat moet moeilijk geweest zijn (grapje!). Vandaag is de kooikerhond nog steeds een relatief stil hondenras. Ideaal als je al geen goede relatie met je burens hebt! Omdat hij vaak nauw samenwerkte met één baas, de kooibaas, is hij vandaag nog steeds heel erg gehecht aan één persoon in het gezin. Al zal hij andere gezinsleden ook een bijzonder plekje in zijn hondenhart geven. Eigenlijk is het kooikerhondje een erg geschikte gezinshond. Tenminste, voor actieve gezinnen. Hij zorgt niet snel voor geluidsoverlast, is afhankelijk én leert erg snel.

GEBRUIKSAANWIJZING

Toch blijft het kooikerhondje een viervoeter met een handleiding. Snel leren betekent immers ook snel achterpoortjes op de

regels vinden. Daarom heeft het kooikerhondje – net als elk ander hondenras – nood aan een consequente opvoeding. Sta je als baas niet al te stevig in je schoenen, dan zal het kooikerhondje de regels naar zijn eigen poot zetten. Consequent zijn betekent echter niet dat je als een boeman moet optreden telkens wanneer je kooikertje over de schreef gaat. Deze hond is erg gevoelig en kan snel onder de indruk raken door ruwe gebaren of harde stemgeluiden. Ook op luidruchtige kinderen heeft het kooikerhondje het niet begrepen. Toch kan hij perfect functioneren als lieve gezinshond in een huishouden met kinderen. Zolang hij maar goed gesocialiseerd wordt. Als je een kooikerhondje bij een degelijke fokker koopt, heeft je pup waarschijnlijk al een basis-socialisatie meegekregen. Eenmaal thuisgekomen ligt de verantwoordelijkheid bij jou als baasje om je pup verder te socialiseren. Doe je dat niet, dan kan het kooikerhondje terughoudend worden, vooral tegenover mensen die hij niet kent. Sommige slecht gesocialiseerde kooikers ontwikkelen zelfs een echte angst voor vreemden.

LEREN EN SOCIALISEREN

Laat het kooikerhondje ook al op jonge leeftijd kennismaken met andere huisdieren en soortgenoten. Na zijn uren als eendenlokker werd het kooikerhondje bij zijn kooibaas vaak ingezet om op ongedierte zoals muizen en ratten te jagen. Als je kleine huisdieren hebt, zal je het kooikerhondje dus moeten leren dat ook deze beestjes deel uitmaken van het gezin en hij ze dus niet een kopje kleiner hoeft te maken. Maak ook tijd om je kooikerhondje

Hond met oorbellen

Oorbellen bij een hond? Neen, we hebben het niet over een gekke rage die is overgewaaid vanuit Japan, maar over een opvallend kenmerk van het kooikerhondje. Dit ras heeft extra lange lokken ter hoogte van de oren. Vaak hebben de punten van die haren een zwarte kleur, iets wat fokkers “oorbellen” noemen. Niet elke kooiker heeft oorbellen, maar het is wel een erg gegeerd kenmerk, iets waar fokkers én eigenaars erg trots op zijn.

andere hondenrassen te leren kennen. Laat ze ervaren dat chihuahua's geen ratjes zijn en dat border collies nu eenmaal sneller zijn dan hun eigen schaduw. Zo voorkom je dat ze later “racistische” trekjes krijgen en enkel met rasgenootjes willen spelen.

NIEUWE HOBBY'S

'Is dat een cavalier King Charles?' Als kooikerbaasje zal je geregeld vragen krijgen van voorbijgangers die het ras niet kennen. Qua uiterlijk hebben het kooikerhondje en de roodharige cavalier wel wat van elkaar weg, maar hun karakter ligt mijlenver uit elkaar. Zo werd de cavalier gefokt als gezelschapshondje, terwijl het kooikerhondje van oorsprong een werkhond is. Bijgevolg heeft dit hondenras

nood aan beweging en mentale uitdagingen. Geen eendenvijver? Geen probleem! Het kooikerhondje stelt zich vandaag tevreden met andere hobby's, zoals agility, dogdance of gehoorzaamheid. Met veel plezier en enthousiasme zal hij voor zijn baasje werken. In het verleden werkte hij immers heel nauw samen met de kooibaas. Daardoor bouwt hij een erg sterke band op met zijn eigenaar. Met een kooikerhondje haal je dus niet enkel een sportpartner in huis, maar krijg je er ook een echte vriend voor het leven bij! Slaag je er niet in om je kooikerhondje voldoende uitdagingen voor te schotelen of krijgt hij onvoldoende beweging? Dan verzint hij zelf wel nieuwe hobby's, zoals als een bezetene door de woonkamer rennen, een agility-

parcours over de zetel uitstippelen of je tuin herinrichten. Zorg er dus voor dat het kooikerhondje een uitlaatklep heeft voor zijn energie. Ben je zelf een *couch potato*? Kies dan liever een minder actief ras.

ORANJE BOVEN!

Wil jouw partner een grote viervoeter, maar hou jij meer van kleine hondjes? Dan is een mooi middenmaatje als het kooikerhondje het ultieme compromis! Reuen zijn over het algemeen iets groter en breder dan teefjes. Het kooikerhondje mag zichzelf gerust de nationale trots van Nederland noemen. Niet enkel omwille van zijn aangename karakter, zijn vacht heeft ook de favoriete kleur van onze noorderburen: oranje! Slechts één kleur wordt officieel toegestaan: oranje-wit gevlekt. Er bestaan ook zwart-wit bonte of driekleurige kooikertjes. Deze

honden kunnen wel een stamboom krijgen, maar daarop zal duidelijk vermeld staan dat ze een niet-erkende kleur hebben. De vacht van het kooikerhondje is gemiddeld lang. Gelukkig is die vacht makkelijk in onderhoud: één keer per week de vacht goed uitkammen volstaat. Maar er is ook een keerzijde aan de medaille. Kooikerhondjes verharens bijna het hele jaar door. Investeren in een goede stofzuiger is dus geen overbodige luxe!

EXTRA MOTIVATIE

Nadat het merendeel van de eendenkooien verdween, bleven er niet veel kooikerhondjes meer over. Door de beperkte genetische pool waaruit het ras opnieuw gefokt werd, was er dus ook sprake van inteelt. Zo slopen enkele rastypische ziekten in het DNA van het kooikerhondje. Eén daarvan, is de aandoening *erfelijke necrotiserende myolepathie* (ENM), ook

wel bekend als “*kooikerverlamming*”. Oorspronkelijk werd namelijk gedacht dat deze ziekte enkel kooikerhondjes treft, maar ondertussen werd ENM ook al bij andere hondenrassen vastgesteld. Deze neurologische aandoening leidt uiteindelijk tot verlamming. Al in het eerste levensjaar worden de eerste symptomen zichtbaar: verminderde coördinatie en afgenomen spierkracht in de achterhand. Nadien raakt ook de voorhand aangetast, waardoor de hond dronken lijkt wanneer hij loopt. ENM is pijnloos, maar honden met de aandoening worden vaak niet ouder dan twee jaar. Een andere bedreiging voor de gezondheid van het kooikerhondje is de *ziekte van Von Willebrand*, een bloedstollingsziekte. Doordat het bloed bij honden met deze ziekte weinig tot niet stolt, blijven hun verwondingen bloeden. Vaak wordt het probleem al bij het wisselen van de tanden vastgesteld. Dankzij DNA-tests kunnen ouderdieren die drager zijn van deze aandoening volledig uit het fokprogramma gesloten worden, waardoor het ras dus (hopelijk) binnenkort Von Willebrand-vrij zal zijn. Verder kunnen er ook meer gekende aandoeningen voorkomen zoals *patella luxatie* (loszittende knieschijven) en epilepsie. Ook oogziekten, zoals *cataract* (staar) zijn het ras niet onbekend. Erkende fokkers doen er alles aan om de ouderdieren goed te screenen en al deze aandoeningen uit het ras te fokken. Zij proberen met hart en ziel de best mogelijke kooikerhondjes op de wereld te zetten. Laat je dus niet afschrikken door dit hoofdstuk, maar laat het een extra motivatie zijn om een degelijke fokker te zoeken.

Spreekwoorden

Drie spreekwoorden die we vandaag veelvuldig gebruiken, zouden afkomstig zijn van de manier waarop het kooikerhondje assisteerde in het vangen van eenden. *Een vreemde eend in de bijt* slaat niet terug op het kooikerhondje tussen de eenden, maar wel op de wilde eenden die tussen de tamme eenden vertoefden in de vangpijp. *De pijp uitgaan* en *je achter de schermen begeben*, werden ook al door de kooiker in de praktijk omgezet.

IDEALE HUISGENOOT

Onze noorderburen mogen gerust fier zijn op hun oranje trots! Het kooikerhondje heeft een aangename persoonlijkheid en is de ideale huisgenoot voor actieve gezinnen. Hoog tijd dat het ras in ons land zijn status als “vreemde eend in de bijt” van zich kan afschudden!

